

РОЗДІЛ 3

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 336.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-104-6>

Голинський Ю. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка;
Державна установа

«Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
Національної академії наук України»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2724-5027>

Бурлаченко Д. С.

Львівський національний університет імені Івана Франка

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЯК ОСНОВА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У статті проведено детальний аналіз стану державного боргу України та ефективності його управління у сучасних складних умовах. Розглянуто поняття «державний борг» та наведено пояснення про його загальну структуру, а саме внутрішню та зовнішню складові боргу. Висвітлено трактування до поняття «управління державним боргом». Узагальнено основні причини зростання державного боргу в Україні. Проаналізовано діяльність Міністерства фінансів України та розглянуто розроблену ним середньострокову стратегію управління державним боргом на 2024–2026 роки, що реалізується в умовах повномасштабного вторгнення Росії на територію України. Досліджено та проаналізовано структуру і динаміку державного боргу України за 2020–2024 роки, а саме проаналізовано як державний та гарантований державою борг, так і зовнішній та внутрішній борг. Визначено частки внутрішнього та зовнішнього боргу у загальній сумі державного боргу України. Крім того, під час виконання роботи було проаналізовано темп приросту державного боргу України, а також охарактеризовано державний і гарантований державою борг України в розрізі валют станом на кінець 2024 року. Як один із основних показників при аналізі державного боргу було наведено дані порівняння основної суми державного боргу до фактичного річного обсягу ВВП. У рамках проведеного аналізу було виявлено ряд проблем з якими стикається на сьогодні економіка України через постійне зростання державного боргу. Висвітлено заходи, які має втілювати політика керування державним боргом для стабілізації економічної ситуації в Україні.

Ключові слова: державний борг, гарантований державою борг, управління державним боргом, зовнішній борг, внутрішній борг, зобов'язання, бюджет.

Постановка проблеми. Одним із ключових джерел задоволення національних потреб протягом століть були державні запозичення. Стан державної заборгованості є важливим показником економічної стабільності будь-якої держави, адже він впливає на її кредитний рейтинг, інвестиційну привабливість та фінансову незалежність. На сьогодні, коли в Україні відбувається повномасштабна війна, економіка України повинна функціонувати на дуже високому рівні. Збільшення витрат держави і зменшення її доходів призводять до необхідності держави здійснювати боргові зобов'язання, що у свою чергу постійно збільшують державний борг. Тому одним із головних напрямків діяльності країни, у якій триває війна, повинно бути розумне управління державним боргом, що забезпечить боргову безпеку держави. Крім того, державі необхідно знаходити нові шляхи погашення державного боргу в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління державним боргом завжди була актуальною, особливо для України. Тому вітчизняні науковці приділяли чималу увагу цьому питанню. Так зокрема до вітчизняних науковців, які загострювали свою увагу на питаннях проблем державного боргу в Україні у період війни відносяться: Подаков Є. С., Романовська Ю. А., Смоляр Л. В. та багато інших [3; 6]. Перспективи управління державним боргом України охарактеризував Гайбура Ю. А. [4]. Аналіз впливу заборгованості

на національну безпеку України проводили Пікуліна О. В., Огданський К. М. та Пікуліна М. Ю. [7].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні існує досить багато досліджень у сфері управління державним боргом. Однак враховуючи теперішні реалії в Україні, низка проблем залишається недостатньо розглянутими та проаналізованими. Так сюди ми може віднести оцінку довгострокових наслідків боргової політики, недостатність приділення уваги темі підвищення прозорості боргової політики, а також те, що в Україні не розроблено чіткої системи оцінювання результатів використання залучених коштів у різні проекти, зокрема інфраструктурні, соціальні тощо.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження державного та гарантованого державою боргу в Україні і на основі проведеного детального аналізу висвітлити основні проблеми з якими стикається економіка України, а також визначити необхідні напрямки діяльності фінансової політики держави для врегулювання боргової ситуації в країні.

Виклад основного матеріалу. У сучасній літературі ми можемо зустріти досить багато трактувань поняття «державний борг», однак найбільш доцільним буде використати трактування, яке вказано у статті 2 Бюджетного кодексу України. Державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та

непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення та/або внаслідок здійснення правочинів з умовними зобов'язаннями у разі настання обставин згідно з умовами таких правочинів, за яких кредитори можуть реалізувати обмежене право вимагати від держави повернення кредитів (позик), що були надані внаслідок здійснення таких правочинів [1].

Важливо зазначити, що державний борг країни поділяється на внутрішній та зовнішній. Внутрішній державний борг – це заборгованість держави перед усіма утримувачами облігацій внутрішньої державної позики й інших державних цінних паперів, або ж простіше кажучи, перед громадянами та підприємствами своєї країни, що є кредиторами держави. Водночас зовнішній державний борг – це заборгованість держави перед іноземними кредиторами, тобто громадянами та організаціями інших країн.

Проаналізувавши різні підходи вітчизняних науковців щодо трактування поняття «управління державним боргом», можна сказати, що управління державним боргом – це складова фіскальної політики держави, що складається із сукупності різноманітних заходів, а саме заходів, які пов'язані з процесом формування, обслуговування, прогнозування та погашення боргових зобов'язань держави.

Управління державним і гарантованим державою боргом України здійснюється Міністерством фінансів України в межах наданих їм повноважень. Зокрема, Міністерство фінансів України:

- розробляє та погоджує нормативно-правові акти з питань управління державним боргом;
- здійснює управління ризиками, пов'язаними з державним боргом;
- здійснює прогноз фінансування державного бюджету;
- здійснює державні внутрішні та зовнішні запозичення у межах, визначених законом про Державний бюджет України;
- здійснює оперативний облік державного та гарантованого державою боргу;
- веде реєстр державних гарантій;
- здійснює погашення та обслуговування державного боргу;
- здійснює правочини з державним боргом, включаючи обмін, випуск, купівлю, викуп та продаж державних боргових зобов'язань, за умови дотримання граничного обсягу державного боргу на кінець бюджетного періоду;
- здійснює на відкритих аукціонах продаж прав вимоги простроченої більше трьох років заборгованості перед державою за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії, а також за кредитами з бюджету в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- здійснює заходи, спрямовані на підвищення привабливості інвестування в державні цінні папери України, і комплексні заходи з поліпшення кредитного рейтингу України;
- затверджує порядок відбору та функціонування первинних дилерів;
- затверджує та оприлюднює графік первинного розміщення державних цінних паперів [2].

Зазвичай поява державного боргу є одним із наслідків виникнення потреби фінансування бюджету. Розглядаючи ситуацію України, то до повномасштабної війни однією з основних причин зростання державного боргу було покриття дефіциту бюджету. Як на той час, так і на сьогодні доходи України, які формують податкові

надходження країни, не покривають необхідну потребу у видатках.

На сьогоднішній день проблематика державного боргу є однією з основних в Україні. Зумовлено це тим, що наша країна, як і багато інших держав світу, незалежно від рівня їх фінансово-економічного розвитку, неспроможна зосередити у бюджеті достатньо коштів для свого функціонування. До цього, безумовно, суттєвий вплив на зростання суми державного боргу здійснює повномасштабна війна в нашій країні [3, с. 33].

У більшості країн світу величина державного боргу регулюється законодавчо. Звичайно, будь-яка країна зацікавлена в зменшенні або ж у повному погашенні державного боргу. В нашій країні процеси управління та регулювання державним боргом регламентуються розробленими урядом стратегіями – середньостроковими (3–4 роки), короткостроковими (щорічні). На даний момент ці стратегії певною мірою втрачають актуальність, адже вони розраховані на стабільну економічну ситуацію всередині країни. Проте, починаючи з лютого 2022 року із впровадженням воєнного стану, як наслідок, були зменшені надходження до державного бюджету, спрямовані на погашення цього боргу, що призводить до невідповідності сучасної ситуації з визначеною стратегією. На сьогоднішній день більшість своїх витрат Україна вимушена спрямовувати на оборону діяльність, на ліквідацію наслідків знищення критичної інфраструктури громад та забезпечення національної безпеки [3, с. 35].

На сьогодні Міністерством фінансів України розроблена середньострокова стратегія управління державним боргом на 2024–2026 роки. Ця Стратегія реалізується в умовах неспровокованого повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну, яке розпочалося у 2022 році. Відповідно до стратегії, першочерговим завданням України є покриття потреб у фінансуванні задля забезпечення військових видатків та закладання основ для швидкої відбудови країни. Для досягнення цієї мети, з огляду на високу невизначеність, спричинену війною, необхідне ефективне та активне управління поточним боргом і посилення кооперації із міжнародними партнерами, щоб отримати доступ до зовнішнього пільгового фінансування. Це дозволить послабити тиск на державний бюджет, спричинений російською агресією проти України. Така фінансова стратегія відповідає зобов'язанням України перед МВФ в рамках Механізму розширеного фінансування, ціллю якої є збереження фіскальної та боргової стійкості [4, с. 86].

Для того, аби оцінити сучасний стан державного та гарантованого державою боргу, а також виявити основні проблеми його управління проведемо детальний аналіз обсягів та структури державного боргу України. Динаміку боргу України за останні роки наведено на рис. 1.

Як можна побачити з рис. 1, обсяг державного та гарантованого державою боргу України постійно зростає і до того ж дуже швидкими темпами. Якщо у 2020 році борг становив 2 551,88 млрд грн, то вже через 5 років, а саме у 2024 році він становив 6 980,96 млрд грн, що говорить нам про зростання на 4 429,08 млрд грн, або ж на 173,56%. Таке інтенсивне зростання державного боргу безсумнівно викликане повномасштабною війною в Україні, а саме через високі військові витрати, руйнування інфраструктури, зниження економічної активності та необхідність підтримки постраждалого населення.

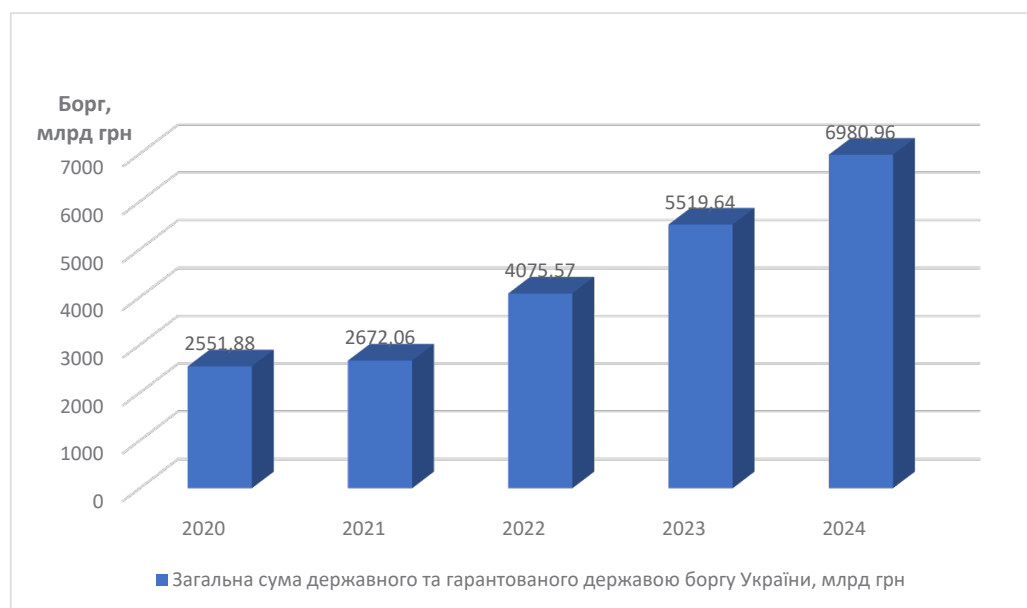


Рис. 1. Динаміка обсягу державного та гарантованого державою боргу України протягом 2020–2024 рр.

Джерело: складено на основі [5]

Тепер щодо показників державного та гарантованого боргу України протягом 2020–2024 рр. При розгляді структури українського боргу стає видно, що обсяг гарантованого державою боргу займає незначну частку у його складі та коливається від 11,47% у 2020 році до 4,13% у 2024 році (табл. 1).

Водночас, як видно із таблиці, значну частину загального боргу займає саме державний борг, який станом на 31 грудня 2024 року становив 6 692,45 млрд грн, або ж 95,87%.

Порівнюючи всі ці дані можна побачити досить цікаву тенденцію того, що після початку великої війни у 2022 році, державний борг постійно зростає, а гарантований державою борг зазнав спаду на 71,92 млрд грн.

Важливо розуміти, що в умовах війни, Україна не зможе вистояти без зовнішньої фінансової допомоги у вигляді кредитів та грантів від міжнародних організацій та інших країн. З однієї сторони це дуже добре у період військового конфлікту, адже інші країни нас підтримують, проте знову ж таки, це дуже сильно впливає на зовнішній державний борг збільшуючи його (табл. 2).

Як видно з даних поданих у таблиці, частка зовнішнього боргу України значно перевищує частку внутрішнього. Умовно, можна сказати, що зовнішній борг становить 2/3 частини всього державного боргу України, а саме 72,32%. Також варто наголосити на тому, що після початку

повномасштабного вторгнення Росії на територію України, частка внутрішнього боргу у порівнянні з зовнішнім постійно зменшувалась і вже на кінець 2024 року становила 27,68%. Хоча, якщо порівняти дані у грошовому еквіваленті, то чітко спостерігається зростання внутрішнього державного боргу, а саме на 820,89 млрд грн у порівнянні з довоєнним періодом.

До міжнародної фінансової допомоги, яка найбільше впливає на зовнішній державний борг України можна віднести:

1. Міжнародні кредити. Уряд України вимушений залучати кредити від міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк) та інших держав для покриття військових та гуманітарних витрат. Частина цієї підтримки надається у формі грантів, значна частина є кредитами, які збільшують зовнішній державний борг;

2. Екстрені кредити. Крім планових міжнародних запозичень, країни в умовах війни часто залучають екстрені кредити для фінансування негайних потреб. Ці кредити можуть мати високі відсоткові ставки і короткі терміни погашення, що збільшує фінансовий тиск на країну [6, с. 7].

Важливо зазначити, що згідно даних Міністерства фінансів України, станом на 31 грудня 2024 року найбільшу зовнішню заборгованість Україна має перед такими міжнародними організаціями як: Європейський союз (44,01 млрд дол. США), Міжнародний банк реконструкції та розвитку

Таблиця 1

Динаміка державного та гарантованого державою боргу України протягом 2020–2024 рр.

Роки	Державний борг, млрд грн	Частка державного боргу в загальній сумі, %	Гарантований державою борг, млрд грн	Частка гарантованого державою боргу в загальній сумі, %	Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд грн
2020	2 259,23	88,53	292,65	11,47	2 551,88
2021	2 362,72	88,42	309,34	11,58	2 672,06
2022	3 715,13	91,16	360,43	8,84	4 075,57
2023	5 188,09	93,99	331,54	6,01	5 519,64
2024	6 692,45	95,87	288,51	4,13	6 980,96

Джерело: складено на основі [5]

Таблиця 2

Частка внутрішнього та зовнішнього боргу у загальній сумі державного боргу України

Роки	Загальна сума державного та гарантованого державою боргу на кінець року, млрд грн	Внутрішній державний борг, млрд грн	Зовнішній державний борг, млрд грн
2020	2 551,88	1 032,95 (40,48%)	1 518,93 (59,52%)
2021	2 672,06	1 111,60 (41,60%)	1 560,46 (58,40%)
2022	4 075,57	1 461,89 (35,87%)	2 613,68 (64,13%)
2023	5 519,64	1 656,50 (30,01%)	3 863,14 (69,99%)
2024	6 980,96	1 932,49 (27,68%)	5 048,47 (72,32%)

Джерело: складено на основі [5]

(16,18 млрд дол. США), а також Міжнародний валютний фонд (13,55 млрд дол. США). Стосовно заборгованості за позиками, одержаними від органів управління інших держав, то заборгованість становить 7,63 млрд дол. США, найбільша частка якої припадає на Канаду, а саме 5,08 млрд дол. США.

У загальному, на сьогодні в Україні спостерігається постійне зростання як внутрішнього так і зовнішнього боргу, а відповідно до того і загальний борг України також зростає (табл. 3).

Як можна побачити із даних, найбільший темп приросту загального боргу відбувся у 2022 році, а саме на 52,53%, що знову підтверджує наявність сильного впливу початку повномасштабної війни на економіку України. Станом на сьогодні ми можемо говорити про те, що завдяки реформуванню фінансової системи та допомоги від міжнародних партнерів ми змогли домогтися певної стабілізації економіки, проте така ситуація, на жаль, негативно впливає на державний борг України. Крім того, через високий рівень заборгованості, в Україні виникає цілий ряд проблем, серед яких варто виділити:

- зростання витрат на обслуговування боргу, що зменшує ресурси для фінансування соціальних, а також інфраструктурних проектів;

- через високий рівень саме зовнішньої заборгованості, Україна змушена виконувати вимоги іноземних кредиторів, що часто передбачає жорсткий фінансовий тиск на країну. До того ж зростання зовнішньої заборгованості та складність виконання боргових зобов'язань можуть призвести до дефолту;

- через високе боргове навантаження скорочуються інвестиції в реальний сектор економіки, що зменшує потенціал економічного зростання;

- вимушені реформи, пов'язані з вимогами міжнародних кредиторів, такі як підвищення пенсійного віку, можуть погіршити рівень життя населення.

Варто визнати, що неспроможність ефективно керувати державним боргом може призвести до серйозної економічної нестабільності в країні. До того ж, через те, що в країні стрімко зростає саме зовнішній державний борг, це може негативно вплинути на міжнародний авторитет України. Така ситуація може викликати сумніви та недовіру щодо здатності країни вчасно виконувати фінансові зобов'язання перед світовим співтовариством [7, с. 5].

Важливими на сьогодні є показники державного та гарантованого державою боргу України в розрізі валют погашення. Тому розглянемо ці дані станом на 31 грудня 2024 року (табл. 4).

Як ми можемо побачити із даних поданих у таблиці найбільше борг України виражений у євро, а саме 33,01% всього боргу. Наступним є долар США (26,81%), ну і крім того у трійку лідерів увійшла національна валюта України – гривня із часткою 25,33%. Такі показники говорять нам про не дуже добру ситуацію. Адже якби більша частина боргу була виражена у національній валюті, то ми б зменшили вплив зовнішніх факторів на фінансову систему держави.

Аналізуючи стан державного боргу України важливо врахувати той факт, що згідно з Бюджетним кодексом України величина основної суми її державного боргу за звичайних умов не повинна перевищувати 60 % фактичного річного обсягу ВВП. Якщо говорити про показник у 2021 році, то він становив 43,3%, однак вже на кінець 2022 року він становив 71,6%. У 2023 році він збільшився на 7,8% і становив

Таблиця 3

Темп приросту державного боргу України протягом 2020–2024 рр.

Роки	Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд грн	Темп приросту, %	Внутрішній державний борг, млрд грн	Темп приросту, %	Зовнішній державний борг, млрд грн	Темп приросту, %
2020	2 551,88	27,70%	1 032,95	23,14%	1 518,93	31,00%
2021	2 672,06	4,71%	1 111,60	7,61%	1 560,46	2,73%
2022	4 075,57	52,53%	1 461,89	31,51%	2 613,68	67,49%
2023	5 519,64	35,43%	1 656,50	13,31%	3 863,14	47,80%
2024	6 980,96	26,48%	1 932,49	16,66%	5 048,47	30,68%

Джерело: складено на основі [5]

Таблиця 4

Державний і гарантований державою борг України в розрізі валют станом на кінець 2024 р.

	млрд грн	%
Загальна сума державного боргу	6 980,96	100%
із них:		
Англійський фунт стерлінгів	8,02	0,11%
Долар США	1 871,73	26,81%
Євро	2 304,68	33,01%
Канадський долар	197,24	2,83%
СПЗ	795,21	11,39%
Українська гривня	1 768,49	25,33%
Японська єна	35,59	0,51%

Джерело: складено на основі [5]

79,4%, а у 2024 році сягнув рекордних показників із результатом 92,0% [8].

Тому на сьогодні, зважаючи на усі зовнішні та внутрішні виклики, ситуація із державним боргом в Україні є дуже складною. Через військову агресію зі сторони РФ борг кожного дня зростає. Однак, на нашу думку, для врегулювання складної ситуації, політика керування державним боргом повинна провести такі заходи:

- Для стабілізації внутрішнього боргу:
 - проведення регулярного аудиту державного бюджету для виявлення невіправданих витрат;
 - зменшення фінансування неперіоритетних програм та проєктів;
 - зменшення рівня тіньової економіки в країні, що дозволить покращити податкову систему;
 - підтримка розвитку промисловості, агросектору, енергетики, IT-сфери що дозволить збільшити рівень ВВП і в свою чергу сприятиме економічному зростанню країни;
 - надання переваги внутрішньому кредитуванню перед зовнішнім для розвитку внутрішнього ринку позикового капіталу.
- Для стабілізації зовнішнього боргу:
 - використовувати надані кошти міжнародними партнерами для фінансування програм, які найбільше стимулюють економічне зростання;
 - намагатись отримувати як можна більше грантової допомоги у порівнянні з кредитами;
 - покращення умов для експортерів, що дозволить збільшити валютні надходження до країни;
 - проведення переговорів з міжнародними кредиторами та фінансовими організаціями про надання пільгових умов для погашення боргів;
 - розширення ринку запозичень саме у національній валюті, що дозволить уникнути ризиків, пов'язаних з коливанням валютного курсу.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи, варто сказати, що повномасштабне вторгнення Росії на територію України руйнівним чином позначилось не тільки на стані державного боргу,

але й в цілому на всій економіці України. Однак, не зважаючи на всі складнощі, економіка України змогла вистояти та продовжила функціонувати.

Щодо державного та гарантованого державою боргу, то за останні 5 років спостерігається постійне його зростання і станом на кінець 2024 року він становив 6 980,96 млрд грн. Більша частина цього боргу є зовнішнім державним боргом, а саме 5 048,47 млрд грн, що складає 72,32% загальної його частини. Така тенденція говорить нам про певну залежність нашої держави від зовнішніх кредиторів, головними з яких виступають Європейський Союз, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, а також Міжнародний валютний фонд.

На сьогодні в Україні існує цілий ряд проблем, які спричинені високим рівнем державного боргу. Головними з них є: зростання витрат на обслуговування боргу, залежність від зовнішніх кредиторів, скорочення інвестицій у реальний сектор економіки та інші. Крім того, після початку війни, величина основної суми державного боргу постійно перевищує 60% фактичного річного обсягу ВВП, що знову говорить нам про важкий стан економіки в країні.

Враховуючи всі сьогоднішні виклики, політика, яка спрямована на управління державним боргом повинна діяти дуже швидко та розумно. Для стабілізації та зменшення державного боргу їй необхідно об'єднати всі свої зусилля на подоланні внутрішнього та зовнішнього боргу спрямувавши їх на проведення переговорів з міжнародними кредиторами та фінансовими організаціями про надання пільгових умов для погашення боргів, а також надання більшої частини допомоги у формі грантів і паралельно з цим фінансувати проєкти, які будуть максимально збільшувати потенціал економіки України. Крім того на сьогодні дуже важливо зменшити рівень тіньової економіки, що дозволить уряду чітко контролювати податкові надходження до бюджету, а це в свою чергу зменшить податкове навантаження на країну та знизить рівень її боргу.

Список використаних джерел:

- Офіційний сайт: Верховна Рада України. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 29.03.2025).
- Офіційний сайт: Міністерство фінансів України. Боргова політика. URL: <https://mof.gov.ua/uk/overview-340> (дата звернення: 29.03.2025).
- Подаков Є. С. Державний борг України 2024: сучасний стан та вплив на економіку країни. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 4 (09). С. 32–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-5> (дата звернення: 29.03.2025).
- Гайбура Ю. А. Управління державним боргом України: стан і перспективи. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2024. № 42. С. 82–89. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-1.12> (дата звернення: 29.03.2025).
- Офіційний сайт: Міністерство фінансів України. Статистика державного боргу. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (дата звернення: 29.03.2025).
- Романовська Ю. А., Смоляр Л. В. Аналіз державного боргу України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. С. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-106> (дата звернення: 29.03.2025).

7. Пікуліна О. В., Огданський К. М., Пікуліна М. Ю. Аналіз впливу зовнішньої заборгованості на фінансову стійкість та національну економічну безпеку України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-2> (дата звернення: 29.03.2025).
8. Офіційний сайт: Міністерство фінансів України. Боргова статистика. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgovi-pokazniki-st> (дата звернення: 29.03.2025).

References:

1. Ofitsiynny sayt: Verkhovna Rada Ukrayiny. Byudzhethny kodeks Ukrayiny [Official website: Verkhovna Rada of Ukraine. Budget Code of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed March 29, 2025).
2. Ofitsiynny sayt: Ministerstvo finansiv Ukrayiny. Borhova polityka [Official website: Ministry of Finance of Ukraine. Debt Policy.]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/overview-340> (accessed March 29, 2025).
3. Podakov Ye. S. (2024). Derzhavnyy borh Ukrayiny 2024: suchasnyy stan ta vplyv na ekonomiku krayiny [Ukraine's public debt 2024: current status and impact on the country's economy]. *Transformatsiyna ekonomika*, no. 4 (09), pp. 32–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-5> (accessed March 29, 2025).
4. Haybura Yu. A. (2024) Upravlinnya derzhavnym borhom Ukrayiny: stan i perspektyvy [Management of the State Debt of Ukraine: Status and Prospects]. *Podil'skyy visnyk: sil'ske hospodarstvo, tekhnika, ekonomika*, no. 42, pp. 82–89. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-1.12> (accessed March 29, 2025).
5. Ofitsiynny sayt: Ministerstvo finansiv Ukrayiny. Statystyka derzhavnoho borhu [Official website: Ministry of Finance of Ukraine. Public debt statistics]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavniy-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (accessed March 29, 2025).
6. Romanovska Yu. A., Smolyar L. V. (2024). Analiz derzhavnoho borhu Ukrayiny v umovakh viyny [Analysis of the State Debt of Ukraine in Wartime]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, no. 62, pp. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-106> (accessed March 29, 2025).
7. Pikulina O. V., Ohdanskyy K. M., Pikulina M. Yu. (2023). Analiz vplyvu zovnishn'oyi zaborhovanosti na finansovu stiykist' ta natsional'nu ekonomichnu bezpeku Ukrayiny [Analysis of the impact of external debt on the financial stability and national economic security of Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, no. 56, pp. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-2> (accessed March 29, 2025).
8. Ofitsiynny sayt: Ministerstvo finansiv Ukrayiny. Borhova statystyka [Official website: Ministry of Finance of Ukraine. Debt statistics.]. Available at: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgovi-pokazniki-st> (accessed March 29, 2025).

Holynskyy Yuriy

Ivan Franko National University of Lviv;
State Institution “M.I. Dolishniy Institute of Regional Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine”

Burlachenko Denys

Ivan Franko National University of Lviv

MANAGEMENT OF UKRAINE'S PUBLIC DEBT IN MODERN CONDITIONS AS THE BASIS OF THE STATE'S FISCAL POLICY

Summary

The article provides a detailed analysis of the state of Ukraine's public and state-guaranteed debt and the effectiveness of its management in today's difficult conditions. The concept of “Public Debt” is considered in accordance with the current legislation of Ukraine and an explanation of its general structure is provided, namely the internal and external components of the debt. The interpretation of the concept of “Public Debt Management” is highlighted. The main reasons for the growth of public debt in Ukraine are summarized. The activities of the Ministry of Finance of Ukraine regarding public and state-guaranteed debt are analyzed and the medium-term public debt management strategy developed by it for 2024–2026, which is being implemented in the context of Russia's full-scale invasion of the territory of Ukraine, is considered. The structure and dynamics of Ukraine's public debt over the past 5 years, namely 2020–2024, are studied and analyzed. As part of the analysis, both public and state-guaranteed debt, as well as indicators of external and internal debt separately, were analyzed. The shares of domestic and external debt in the total amount of Ukraine's public debt were determined. The types of international financial assistance that have the greatest impact on Ukraine's external public debt were summarized. In addition, during the work, the growth rate of Ukraine's public debt was analyzed, and at the same time, the growth rates of domestic and external public debt were analyzed. The public and state-guaranteed debt of Ukraine was also characterized by currency as of the end of 2024. As one of the main indicators in the analysis of public debt, data on the comparison of the principal amount of public debt to the actual annual volume of GDP were provided. As part of the analysis, a number of problems were identified that the Ukrainian economy is currently facing due to the constant growth of public debt. The measures that the public debt management policy should implement to stabilize the economic situation in Ukraine for both domestic and external debt were summarized.

Keywords: public debt, state-guaranteed debt, public debt management, external debt, internal debt, liabilities, budget.